

Grønlandsk identitet under hjemmestyre

af Robert Petersen

Hvis man ved „grønlandsk identitet“ mener etnisk identitet, eller identiteten af det grønlandske samfund, vil man kunne definere det på to måder: enten personer hørende til grønlænderne, der på den ene eller på begge sider stammer fra grønlandske forfædre, kan kendes fra danskerne i Grønland og føler sig forskellige fra danskerne i Grønland, og dertil kan vi tilføje: taler grønlandsk, eller folk, der bor fast i Grønland uanset deres afstamning, dog danske statsborgere. Folk med udenlandsk statsborgerskab vil næppe kunne regnes for fast bosat i Grønland.

Inden for Danmarks, eller det danske riges, grænser bor der tre folkeslag, der kan regnes for den faste befolkning, idet de ikke kan regnes for immigranter: Det er danskerne, der bor i Danmark, færingerne på Færøerne og så grønlænderne i Grønland. Færingerne har hjemmestyre, baseret på deres etniske identitet og eget område. Danskerne har fra gammel tid haft deres egen stat, men har dertil indlemmet i det mindste områder af to andre folkeslag. Her skal vi ikke komme ind på hvordan. De tre folkeslag

inden for samme rige har hver sit eget område, men de tre områders folketal er meget forskellige, idet danskerne udgør 5 mill. mennesker, mens færingerne og grønlænderne hver for sig kun udgør ca. 50.000 mennesker. Derfor er der intet mærkeligt i, at rigets centrale organer og rigets regeringsmagt findes inden for Danmarks område. Men i den forbindelse tror jeg, at man lidt for ofte betragter staten som den danske stat alene, og at statens interesser lidt for ofte betragtes som identiske med det danske folks.

Ved etnisk identitet er etniciteten og dens kendetegn betydningsfulde. Nogle af kendetegnene består af eget område, egen kulturel arv, eget socialt kontrolsystem og dertil etniske rettigheder, og i de fleste tilfælde også et eget sprog. Selv om disse kendetegn ikke alle skulle kunne findes for et folk, kan resten som regel kendetegne, at der er tale om et folk. Etnisk identitet er af en anden karakter end medlemskab af organisationer, idet man kan melde sig i en organisation, og kan melde sig ud igen, mens man er født til sin etniske identitet. Med-

lemskab af organisation skyldes fælles interesser på et bestemt område, mens etnisk identitet ofte bestemmes af fælles sociale normer, der bekræftes gennem ens opvækst.

Etnisk identitet er også oftest grundlaget for, i hvilken stat man er statsborger, og den giver en fælles orientering omkring erhvervsmuligheder, kultur og sprog, og er således grundlaget for fælles normer og fælles rettigheder. Vi kan faktisk regne med, at de rettigheder og den magt, som staten repræsenterer, i virkeligheden hører til folkene, som staten bør varetage på vegne af de folk, som er borgere inden for staten.

Personlig identitet er et vedtaget udgangspunkt i adskillige grundlove. Menneskets frihed, der får sin bekræftelse der, er kun begrænset af hensynet til, at denne frihed ikke skal bruges til skade for andre og fællesskabet, idet brugen af „friheden“ til skade for andre er det modsatte af formålet med frihedsrettighederne. Det fornemste formål ved disse frihedsrettigheder er, at også de svage i samfundet skulle have samme chance, efter det ansvar som enhver måtte have.

Denne smukke tanke virker dog ufærdig, når den ikke går videre, således at også de svage folk skulle have samme chance som de stærke, på samme måde som ved respekten for individet ved de individuelle rettigheder. Uden en sådan videreførelse af denne „folkets rettighed“ vil jeg regne med, at majoritets-samfund og minoritetssamfund endnu ikke har fundet ud af, hvordan de skal indrette sig med hinanden. Hvordan skal et hjemmestyret Grønland og Danmark indrette sig med hinanden, så at man fra

begge sider føler ansvar for hinanden? 25 år efter Grønlands indlemmelse som „integreret del“ at riget har grønlænderne ingen indflydelse på, hvem der skal være deres minister, og meget af administrationen kører stort set på samme måde som under kolonitiden. Man nåede således ikke at lære den nye situation at kende, og vil det samme ikke ske med hjemmestyret?

„Ligestilling“ var 50-ernes politisk formulerede mål i Grønland og blev opfattet som en direkte overførsel af danske forhold til Grønland, „hverken mere eller mindre“. Selve begrebet „ligestilling“ opfattes af nogle i dag helt anderledes, nemlig at vi står lige, og vore meninger står lige i forbindelse med beslutningsprocessen i Grønland, uanset at vore normer er forskellige, og at grønlænderne er en minoritet, der økonomisk er afhængig af Danmark. Det er det resultat, man må komme til, hvis man opfatter frihedsrettigheden ikke alene som individets ret, men også som folkets ret. Det er ikke statens opgave at bestemme, hvad et folk skal have som sine mål, men det er statens opgave at varetage de interesser, som folkene inden for statens grænser må have.

Derfor må det også være klart, at etnisk identitet ikke bestemmes af statsborgerskab eller af statens administration, og den kan ikke bestemmes af statens administrative inddeling. Grønland er en administrativ enhed, Fyn og Bornholm er også administrative enheder, men fynboer og bornholmere er en del af det danske folk, mens grønlænderne danner et særskilt folk. De folk, der vil nægte grønlænderne folkerettigheder,

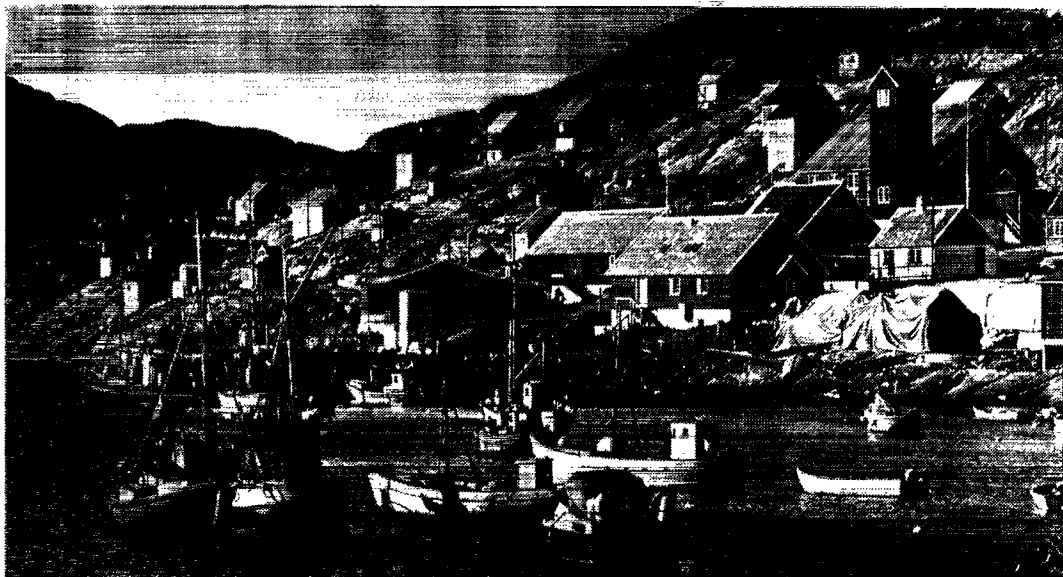
Fot.: Mogens S. Koch.

idet de henviser til, at fynboerne og bornholmerne så også må have deres lignende rettigheder, har glemt at tage de mest fundamentale faktorer med i betragtningen, og har desværre ikke opdaget denne mangel på dimension.

At etnisk identitet giver ret til kontrol med egne ressourcer er blevet vedtaget i en FN-konvention. Det må give et folk grundlag for at strukturere sit erhvervsliv og sætte sine egne sociale og politiske mål, der så må gennemføres i henhold til de forskellige hensyn, som dette folk nødvendigvis må tage.

Som indledning nævnte jeg, at identiteten af det grønlandske samfund vil kunne defineres på to forskellige måder, og undlod så at nævne, om nogen burde

foretrække den ene frem for den anden. Jeg føler ikke trang til at kommentere det yderligere. De fleste grønlandere, der selv betragter sig som grønlandere, og af andre grønlandere regnes som etniske gruppefæller, har en del dansk blod i sig. Når de taler om deres forfædre, mener de som regel „inuit“, og det er forståeligt, fordi det var dem, der bestemte, hvor grønlanderne skulle bo, og desuden bestemte de vigtigste kulturelle arv og sproglige tilhørsforhold, d. v. s. de forskellige kendetegn for etnisk identitet. Ser vi på situationen fra den modsatte side, så er dansk blod ingen hindring for, at en person i Grønland kan regnes for en grønlander hørende til det grønlandske samfund. De

Fot.: Mogens S. Koch.

mange blandede ægteskaber i dag er således også en fortsættelse af den proces, der har skabt de nuværende grønlændere.

I vore dage hører vi ofte om fordelene ved den grønlandske kultur, og ofte misforstås folk, der fremhæver goderne ved den grønlandske kultur, idet man mener, at de er romantikere, der gerne ville vende tilbage til de gamle dages små bygder, hvor kajakfangsten var det dominerende erhverv. De værdier, der fremhæves som gode sider af den grønlandske kulturarv, er for mig snarere nogle værdier som et liv med gensidig hjælp, tanker om at formindske Grønlands tiltagende økonomiske afhængighed fra Danmark ved at fremhæve værdien af et samfund, der prø-

vede at klare sig så meget som muligt ved egne ressourcer, og endelig grønlændernes egen deltagelse i varetagelsen af egne affærer. Det var disse former for kulturel arv, som vi på grund af en slags formynderi i dag kan klare mindre og mindre, og dertil ødelægges normerne fra det kendte samfund, så at et dårligt tilpasset samfund i Grønland får betydelige vanskeligheder. Men den basale tanke i det hele er, at grønlænderne nu må til at finde deres egne normer.

Men dermed er det ikke sagt, at man vil isolere sig. Samarbejde er nødvendigt, men skal samarbejdet være et positivt bidrag til alle folkene, må man respektere forskellene, og respektere hinanden trods forskellene.